

BLEKINGE TEKNISKA HÖGSKOLA

HT 2014

Sektionen för management

Samhällsvetarprogrammet för lärande, utveckling och kommunikation

Attityd till könsneutrala pronomen Hen -

Kognitiva, affektiva och beteendemässiga aspekter på ordet hen

---

KANDIDATARBETE I PSYKOLOGI 15 hp

Författare: Cleo Norman
Handledare: Erik Lindström

Blekinge Tekniska Högskola

Sektionen för management

Abstrakt:

Sedan en tid tillbaka pågår en intensiv debatt i Sverige kring könsneutrala ordet Hen och om man överhuvudtaget ska använda sig av ett könsneutralt ord och undvika att benämna kön i en del sammanhang. Syftet med denna undersökning var att undersöka hur könsneutrala pronomen – Hen påverkar människors attityder. Det är en kvantitativ studie i experimentell design, utförd genom enkätundersökningar där frågor om känslor, beteende och uppfattningar om ordet Hen efterfrågas. Antas det generellt att en text handlar om män även om det inte är definierat? Blir samhället mer förutsättningslöst med användning av könsneutrala ordet hen? Attityder är inte lätta att förutspå, människor vet vad som är rätt och fel men agerar inte alltid utifrån sin vetskap, samt med tillräckligt stor påverkan kan en person ändra sin attityd. Påverkar fördomar attityden till könsneutrala ordet hen? Undersökningen vill kartlägga huruvida upplevelser och fördomar kan sättas i samband med negativa attityder. Resultatdelen visar att det könsneutrala ordet hen påverkar alla människor på något sätt och många blir mycket påverkade av det. Ålder, utbildningsnivå och kön har visat sig inverka på inställningen till det könsneutrala ordet hen, en framtida forskning kan vara att undersöka varför det är så. Förändras människans tänkande om vi inför könsneutrala ord?

Nyckelord:

Könsneutral, Hen, kön, attityder, könsidentitet, pronomen, fördomar, stereotyper

Abstract:

Since a while back there has been an intensive debate in Sweden about the gender neutral word Hen, if gender neutral words should be used at all and if to avoid mentioning a specific gender in some contexts. The purpose with this studie was to investigate how the gender neutral pronoun – Hen affects peoples attitude. It is an quantitative studie in experimental design, carried out through a questionnaire where questions about feelings, behavior and perception regarding the word hen were required. Is it assumed in general that a text is about men although that is not defined? Does the community become more unbiased by the use of the gender neutral word – Hen? Attitudes are not easy to predict, people generally know right from wrong but doesn't always act from that knowledge, and if given enough influence they can change their attitude. Does preconceptions affect the attitude towards the gender neutral word – Hen? The studie wants to survey how experiences and preconceptions can result in negative attitudes. The results show that the gender neutral word –hen affects all people, some people a lot. Age, level of education and gender have proven to have impact to the gender neutral word-hen, a future research might be why. Does people think differently if we institute gender neutral words?

Key words:

Gender neutral, Hen, gender, gender identity, pronoun, bias, stereotypes

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Introduktion	1
Bakgrund.....	1
Könsneutrala ord	1
Hen	1
Attityd	2
Begreppsbildning och Fördomar	4
Stereotyper	5
Syfte	5
Metod.....	5
Deltagare	5
Material	6
Procedur	6
Etiska aspekter	7
Analys	7
Resultat.....	7
Andra ord och attityder	11
Diskussion.....	13
Framtida forskning	15
Referenser.....	17
Bilaga	19

Inledning

Introduktion

Könsneutrala Pronomen Hen myntades så tidigt som 1966 den 30 november av Rolf Dunås i Upsala Nya tidning. Med hänvisning till finskans könsneutrala pronomen hän. Könsneutrala ordet hen kan ersätta hon eller han, vederbörande eller när man inte känner till könet (www.unt.se). Ordet har fått större spridning under 2000-talet och har fått mycket uppmärksamhet, både positiv och negativ.

Intresset för könsneutrala ordet hen har alltid funnits och målet med den här forskningen är att undersöka hur negativa attityder mot ordet uppkommer, varför och vilka känslor det väcker. Är det egen kunskap, erfarenheter, kontexten man befinner sig i som påverkar eller bara attityder. Om det är könsbundet och huruvida ens utbildningsnivå spelar roll i sammanhanget.

Bakgrund

Könsneutrala ord

Termer som hans, han och man är förknippat med män, men det används också i neutrala termer i olika kontexter där kvinnor eller män inte kan bli refererade till. I artikeln Sex Bias in Language Use – "Neutral" Pronouns That Aren't, så visar forskarna i sitt experiment där dem testade 126 män och 254 kvinnor under olika text-manipulationer, att människor ändå antar att det handlar om män även fast det inte framgår tydligt utan det beskrivs som en könsneutral text (Cherin, Elias, Moulton, Robinson. 1978).

Hen

Frågan huruvida man ska använda ordet hen har varit en livlig debatt länge. Ett argument för ordet hen har varit att det är en lösning som ger möjlighet att möta världen mer förutsättningslöst, och anser också då att människans egenskaper blir viktiga, inte könstillhörighet. De flesta människor ser sig som hon eller han och kritiker emot ordet hen anser att hen förvirrar barn (Byrman. 2013). I början av 2000-talet kom det könsneutrala ordet hen upp lite mer och ofta då i hbtq-kretsar (homosexuella, bisexuella, trans och queerpersoner) som en lösning på ett problem att kunna hänvisa till människor med blandat

könsuttryck. Feminister började använda det för att de ifrågasatte de normer som finns kring kön i samhället. Hen har sakta börjat användas av en del tidningar, av en del riksdagspartier och då framför allt vänsterinriktade partier, i akademiska uppsatser som är skrivna av kvinnor. Hos myndigheter är det inte utbrett någonstans utan andra ord används t.ex. deltagare, arbetssökande m.m. (Milles. 2013). Två länder i världen använder könsneutrala ord t.ex. Finland och Turkiet, är de länderna mer jämställda än länder som saknar könsneutrala ord? Förändras människans tänkande om vi inför könsneutrala ord? Blir det mindre löneskillnader mellan könen eller försvinner mäns våld mot kvinnor? Hen, ur språkvetenskaplig synvinkel leder inte till att det blir mer jämställt. Att hen fyller ett kommunikativt behov hos en del är uppenbart, men att argumentera att det behövs för att svenskan saknar andra könsneutrala uttryck är inte sant. Hen används inte av alla i samhället, det dyker upp sporadiskt och inte genomgående, ordet fyller olika funktioner i olika sammanhang (Ledin, & Lyngfelt. 2013).

Attityd

Charles Darwin (1809-1882) och George H Mead (1863-1931) använde ordet attityd på ett annorlunda sätt än vad vi gör idag. De ansåg att attityd stod för hur människor och djur uttrycker sina känslor genom att observera yttre hållning och minspel. Attityd fick ytterligare en betydelse när psykologen Adhémar Gelb och neurologen Kurt Goldstein runt 1920 använde termen för att beskriva en speciell funktion i hjärnan: Hur människor på ett övergripande sätt ser på omvärlden och hur människor reagerar på den.

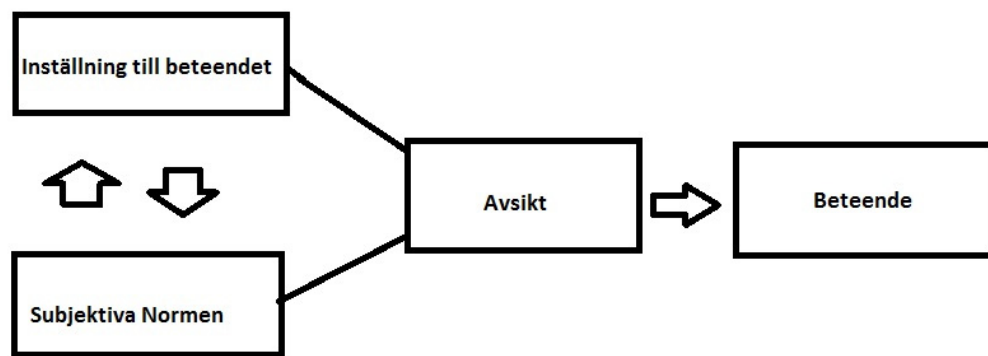
För att kunna förutsäga och förklara människors beteende och handlingar har attityd länge varit ett begrepp inom psykologin. Logiken bör ge forskare exempel på olika former av attityder för att kunna förutse ett beteende. Det är inte så enkelt alla gånger, t.ex. så vet de flesta människor att det är bra att utföra någon form av motion, träning men alla gör det ändå inte. Allra viktigaste punkten för att förstå attityder är antagligen att vi människor blir påverkade på så många olika sätt, t.ex. i den kontexten människor befinner sig i, samt av människor man blir påverkade av (Kowalski, & Westen. 2009).

De flesta psykologer är av den uppfattningen att den generella attityden består av tre olika faktorer som påverkar en människa: kognitiv, affektiv och beteendemässig sådan. Utifrån ett kognitivt perspektiv så har varje enskild människa en aktiv roll i att forma sitt beteende och formas utifrån sina erfarenheter. Genom människans tänkande skapas den verklighet människan reagerar på (Karlsson. 2012). Utifrån ett affektivt perspektiv så spelar känslor in

på attityder, känslorna kopplas samman med vad för inställning människan har och skapar en viss attityd som både är föränderlig över tiden och inte alltid rationell (Johansson, Sonnby-Borgström, 2012). Utifrån beteendemässigt perspektiv så handlar det om en motivation att genomföra ett visst beteende som överensstämmer något med de kognitiva och affektiva faktorerna (Karlsson, 2012)

En vanlig modell som används inom området attityd och hur man tolkar det är ”Expectancy Value Theory” (förväntan-värde-teori, förväntan-valens-teori) som utvecklades av Martin Fishbein (1975). Modellen är uppbyggt i 3 steg där människor först bildar sig en uppfattning om något, sen bedömer värdet av det som de bildat sig en uppfattning om och sist skapar en förväntning om vad de kan vinna på att ha den uppfattningen. Trots att modellen ofta används så kan den inte med större säkerhet påvisa vilka val människor gör. Vad är det som styr en människas inställning, känslor, uppfattning och attityder till olika företeelser, åsikter och beteende är frågor som forskare söker svar på ständigt och försöker utveckla teorier som ger svar på det.

Vidare utvecklade Martin Fishbein tillsammans med och Icek Ajzen (1980) ytterligare en modell som de kallade ”Theory of reasoned action” (teorin om överlagt beteende). Teorin är framtagen för att förklara, förutspå hur vi människor beter oss i olika kontexter efter ha kontrollerat olika faktorer: hur människan handlar, tidpunkten, i vilket sammanhang och vad målsättningen är. Teorin undersöker hur långt en människa är beredd att gå för att uppfylla ett mål, desto mer motiverad människan är desto större chans är det att man ändrar sitt beteende. Om en viktig person i vårt liv uppmanar oss att ta ställning till en viss sak, så är det lättare att se förbi sina egna åsikter och ställningstaganden. En persons attityd påverkas i hög grad av det sociala trycket, hur andra människor agerar i olika situationer kan bli vägledande. Har en människa stark vilja så faller de inte alltid under det sociala trycket utan går sin egen väg (Ajzen, & Fishbein, 1975, 1980).

”Theory of reasoned action” (Ajzen & Fishbein, 1980; Fishbein & Ajzen,1975)

Senare utvecklade Icek Ajzen (1986) en utveckling av teorin och skapade ”Theory of planned Behavior” (Teorin om planerat beteende). Att den kom till beror på att Ajzen ansåg att Theory of reasoned action innehöll en del begränsningar och la således till flera faktorer som utelämnats innan t.ex. kunskap, bakgrund, egenskaper samt hur människor upplever att de har kontroll. Med denna teori ville man uppvisa att människan blir påverkad av fler variabler än vad man känt till tidigare (Ajzen. 1986).

Begreppsbildning och Fördomar

Begreppsbildning eller begreppsinnläring är inom psykologin en process som innebär att man försöker organisera människans kunskap, ett sätt att kategorisera kunskap. Begrepp bildas genom tankeprocesser som t.ex. när ett barn lär sig vad bil, båt, tåg är genom att först generalisera och senare genom finare distinktioner skilja mellan de olika begreppen, barnets kognitiva kapacitet blir mindre belastat. Fördom brukar uppfattas som negativt och är generellt sett överdrivet generaliserande. En fördom är ett förutfattat antagande om något eller någon. Det kan grunda sig i sannolikhet och empiri istället för fakta, en fördom kan därför vara korrekt eller felaktig. Fördomar har sin grund i människans uppfostran, livserfarenhet, vanor och i vilken kontext människan finner sig i Nordisk familjebok andra upplagan, (1908). Negativa fördomar är något forskare länge har försökt att motverka och har studerat det på olika sätt. Fördomar man inte vill kännas vid, som människan själv kanske är omedvetna om och som inte passar in i hur människan ser på sig själv och andra. T.ex. så har försökspersoner i experiment fått kunskap om hur de ser på olika människor i olika etniska grupper, en del har känslan farlig över en viss etnicitet men har av forskarna fått uppgift att radera den tanken och

istället tänka ambitiös och det har visat sig vara ett effektivt sätt att motverka fördomar, man byter ut ordet mot ett mindre känsloladdat sådant (Andersson. 2011).

Stereotyper

Människan använder sig av stereotyper för att sortera omvärlden, det är en kognitiv process som behövs för specificera egenskaper hos människor och förutsäga deras beteende. Detta sker till största del omedvetet men det görs även medvetet (Cralley, & Ruscher. 2005). Enligt forskning visar det sig att när människor får lite information så använder dem stereotyper för att fylla ut information. Människan tenderar att bearbeta och bedöma andra personer utifrån tidigare erfarenheter (Cuddy, Fiske, & Glick, 2006; Fiske, & Taylor. 2010). Stereotyper har visat sig vara svåra att förändra och ofta är de felaktiga (Heilman, 2001). Två faktorer kan förklara svårigheten att förändra stereotyper: 1. Människans erfarenhet måste överbevisas. 2. Människan måste ha viljan att utöka sin kunskap (Cain, Carreiras, Granham, & Oakhill.1996).

Syfte

Syftet med undersökningen var att kartlägga huruvida attityder till könsneutrala ordet Hen kan sättas i samband med upplevelser och beteende. Undersökningen avser också att ta reda på om det är könsbetingat, om det är utbildningsnivån eller om det är ålder som avgör människors attityder till könsneutrala ordet hen. Slutligen undersöks även hur bekanta respondenterna är med ordet och om de använder det. För att avgränsa problemområdet fördjupar den här undersökningen hur den här typen av ord påverkar människan och deras kognitiva perspektiv.

Hypotes 1: Förändras människans tänkande om vi inför könsneutrala ord?

Hypotes 2: Kan ett orsak-verkan samband mellan attityder och upplevelser ha olika riktningar?

Metod

Deltagare

Totalt besöktes enkäten som låg uppe i 9 dygn på internet av 116 respondenter, av dessa kunde 115 enkäter användas, 1 enkät exkluderas p.g.a. ofullständig ifylld enkät. Av dessa 115 användbara ifyllda svarsenkäter, var det 61 kvinnor (53 %) och 54 män (47 %). 12

respondenter var under 20 år, 45 respondenter var mellan 21-30 år, 40 respondenter var mellan 31-40 år, 15 respondenter var mellan 41-50 år, 3 respondenter var mellan 51-60 år.

Material

En webbaserad enkät undersökning valdes för att kunna nå ut till en stor mängd människor på kort tid, frågor som valdes var framför allt åsikter om hen och hur de tog form i det vardagliga livet. Enkäten bestod av 16 frågor varav 4 stycken var personliga (kön, ålder, utbildningsnivå och civil status). Resterande frågor behandlade det könsneutrala ordet hen och respondenternas attityder, 4 frågor hade fasta svarsalternativ, 6 frågor lämnades för ett öppet svar och 2 frågor skulle svaras med en skala. Frågeformuläret är skapat av författaren.

Exempel på frågor är:

Hur känner du inför ordet Hen? (Vad är det första du tänker på? Skriv det)

Om du läser en text med ordet hen i, hur reagerar du då?

Tycker du hen fyller någon funktion i det Svenska språket?

Procedur

Undersökningen publicerades på olika forum på internet med hjälp av en internetbaserad kvalitativ enkät där människor kunde svara anonymt. Forumen som valdes ut var Sjalbarn där många människor utbyter olika former av erfarenheter och säger sig ha en annan inställning till livet än de människor som håller till på forumet Familjeliv, där också en webbaserad enkät lades ut. Det lades även ut en enkät till alla studenter på Samhällsvetarprogrammet på Blekinge Tekniska högskola, som går termin 5 eller 6.

Enkäten skulle ta runt 10 minuter att genomföra och de flesta frågorna var fasta, samt några öppna svar och 2 skalfrågor. Respondenterna fick även reda på att allt material var konfidentiellt samt att de fick avbryta enkät undersökningen när de ville och att det var helt frivilligt att delta. Fasta frågor handlade om respondentens ålder, kön och civil status samt högsta utbildningsnivå. Fasta frågor om hen undersökte om respondenterna kände till könsneutrala ordet hen, var de brukade stöta på ordet, om deras attityd till ordet samt om de

använde ordet själv. Skalfrågor var huruvida respondenterna kände sig positivt eller negativt inställda till könsneutrala ordet hen samt hur ofta de använde ordet hen själva, alternativet gick från aldrig till väldigt ofta. En öppen fråga försökte få reda på om hur respondenterna reagerade när de läser en text med ordet hen i. Slutligen fanns även en fråga som behandlade om det finns något/några andra ord som får respondenterna att reagera likadant som på det könsneutrala ordet hen.

Etiska aspekter

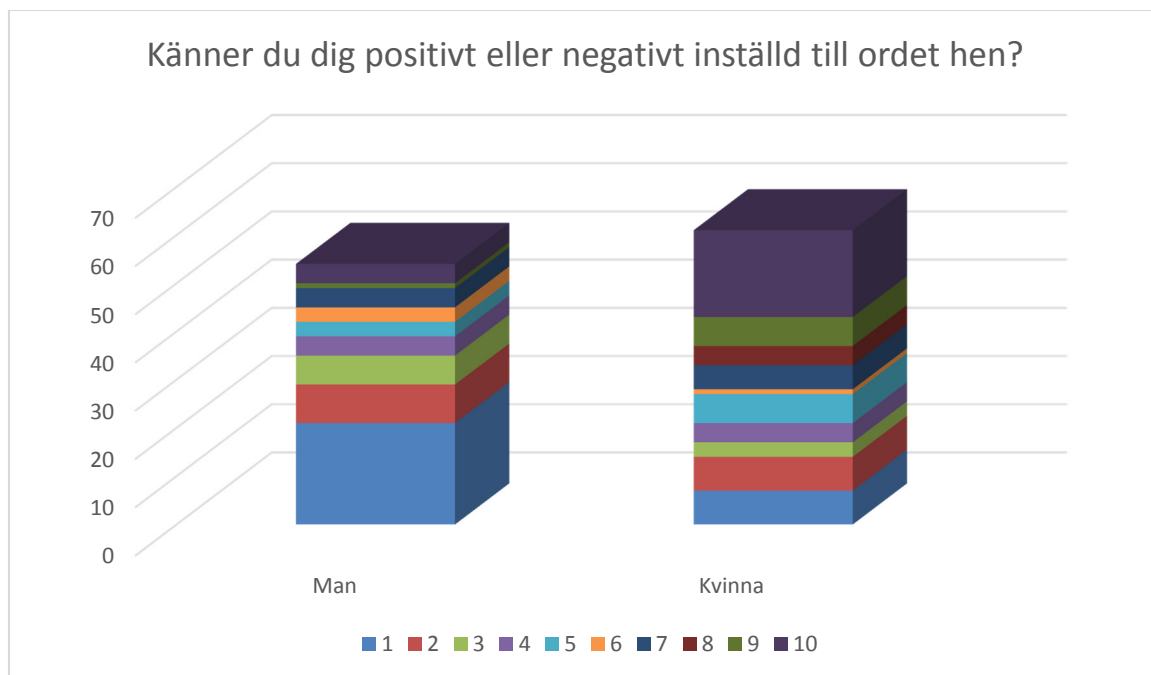
De respondenter som deltar i forskningen har fått reda på forskningens syfte, att deras deltagande är helt frivilligt och de har rätt att avbryta när de vill. De har rätt att vara anonyma, men det kommer efterfrågas om kön, ålder, civil status och studienivå. Respondenterna kommer även få ta del av undersökningen om de vill i slutändan. Deras uppgifter kommer inte heller användas i någon annan forskning utan materialet är bundet till denna undersökning. Urvalet ska vara så jämn som möjligt mellan könen (Jørgensen. & Riencker. 2014).

Analys

När samtliga enkät undersökningar blivit insamlade så sammanställdes de i programmet IBM SPSS, som är ett data analysprogram. Syftet med att använda SPSS var för att förenkla processen att analysera det stora material som kom in.

Resultat

Syftet med undersökningen var att kartlägga huruvida attityder till könsneutrala ordet Hen kan sättas i samband med upplevelser och beteende. Första undersökningen som gjordes i IBM SPSS var att se om respondenternas inställning till könsneutrala ordet hen och om deras kön spelade roll.

Figur 1. Fördelning på frågan ”Känner du dig positivt eller negativt inställd till ordet hen?” Antalet kvinnor som deltog i undersökningen var 61 och antalet män var 54, av dessa hade alla svarat så inget bortfall fanns att finna.

Huruvida respondenterna kände sig negativt eller positivt inställda till ordet hen var uppbyggt på en skala som innebar att 1 var mycket negativt inställd till könsneutrala ordet hen och 10 var mycket positivt inställd till könsneutrala ordet hen.

Tabell 1. Hur upplever respondenterna könsneutrala ordet hen och hur är deras attityder mot det? För att få svar på den frågan så frågades det i enkätundersökningen vad respondenterna känner om man i dagligt tal pratar om hen istället för honom/henne och om respondenterna anser att könsneutrala ordet hen fyller någon funktion i det Svenska språket.

	Fyller ordet hen någon funktion?			Totalt
	Ja	Kanske	Nej	
Känner inget	13	4	4	21
Lite negativ	2	9	5	16
Negativ	4	4	38	46
Lite positiv	10	0	1	11
Positiv	21	0	0	21

Totalt	50	17	48	115
--------	----	----	----	-----

Av de 115 respondenterna ansåg 46 stycken att de är negativt inställda till könsneutrala ordet hen och av de 46 stycken så ansåg 38 (82.6 %) av de att det inte fyllde någon funktion alls i det svenska språket. 21 stycken de 115 respondenter var positivt inställda till det könsneutrala ordet hen och samtliga 21 (100 %) respondenter ansåg att ordet fyllde en viktig funktion i det svenska språket.

Tabell 2. Inställningen till könsneutrala ordet hen utifrån sitt egna kön testades också i IBM SPSS. Frågan som ställdes var: Vad känner du inför att man i dagligt tal pratar om hen istället för honom/henne?

	Man	Kvinna
Känner inget	10	11
Lite negativ	9	7
Negativ	30	16
Lite positiv	2	9
Positiv	3	18
Totalt	54	61

Av 61 kvinnor så känner sig 18 (29,5%) av de sig positivt inställda till könsneutrala ordet hen och 16 (26,2%) av dem kände sig negativt inställda till könsneutrala ordet hen. Av de 54 män så kände sig 30 (55,6%) utav dem negativt inställda till könsneutrala ordet hen och 3 (5,6 %) kände sig positivt inställda till könsneutrala ordet hen.

Tabell 3. Denna undersökning vill även se om ålder har betydelse hur man känner inför ordet hen och dess användning istället för han/hon.

	- 20 år	21-30 år	31-40 år	41-50 år	51-60 år
Känner inget	1	10	7	2	1
Lite negativ	1	8	4	3	0
Negativ	8	21	10	5	2

Lite positiv	1	1	6	3	0
Positiv	1	5	13	2	0
Totalt	12	45	40	15	3

De mest positiva till könsneutrala ordet hen var i ålder mellan 31-40 år, 13 stycken respondenter (32,5 %), de mest negativa fanns att finna i åldersgruppen under 20 år, 8 stycken respondenter (66,7 %) och mellan 51- 60 år 2 stycken respondenter (66,7%).

Tabell 4. Om respondenternas utbildningsnivå påverkar deras inställning till könsneutrala ordet hen. Det som efterfrågades av respondenterna var: Vilken är din högsta avslutade utbildning? Samt vad respondenterna känner inför det könsneutrala ordet hen.

	Grundskola/ motsvarande	Gymnasium/ yrkesskola	Eftergymnasial yrkesutbildning	Universitet/ Högskola	Annat
Känner inget	0	5	3	13	0
Lite negativ	1	6	2	7	0
Negativ	7	9	8	19	3
Lite positiv	0	4	2	4	1
Positiv	2	2	2	15	0
Totalt	10	26	17	58	4

Desto högre utbildning respondenterna har desto mer positivt inställda är de till könsneutrala ordet hen och dess användning. Samtidigt finner man även det största motståndet i samma grupp. I gruppen Universitet/högskola (minst 120 poäng) fanns 19 (32,8 %) negativt inställda till könsneutrala ordet hen och 15 (25,9 %) positivt inställda till könsneutrala ordet hen. I gymnasieutbildnings-gruppen fanns det 9 (34,6 %) negativt inställda personer till ordet hen och 2 (7,7 %) positivt inställda till könsneutrala ordet hen.

Tabell 5. Eftersom undersökningen fann mest positiv och mest negativ inställning till könsneutrala ordet hen i högsta utbildningen så gjordes ytterligare ett test. Könet och respondentens högsta utbildning efterfrågades, samt om de var positivt eller negativt inställda till det könsneutrala ordet hen. I tabell 5 graderas inställningen (attityden) från 1-10, där 1 står för negativt inställd och 10 står för positivt inställd.

Attityd	Kvinna Universitet/Högskola	Man Universitet/Högskola
1	4	10
2	3	2
3	1	3
4	2	1
5	4	2
6	1	1
7	2	2
8	2	0
9	5	1
10	12	0

Det framkommer tydligt att det är skillnad mellan kvinnors och mäns inställning till könsneutrala ordet hen. Män är mer negativt inställda och kvinnor är mer positivt inställda.

Tabell 6. Chi-Square testet utfördes för att undersöka om män och kvinnors inställning till könsneutrala ordet hen var signifikant.

	Kvinna	Man
Positivt inställd	18	4
Neutralt inställd	6	3
Negativt inställd	7	21

Signifikantnivån visade sig vara $p < 0,05$.

Andra ord och attityder

Ord som påverkar människor i övrigt fanns att finna med i undersökningen under öppna frågor, frågan var om ett ord som påverkar respondenterna lika mycket och på vilket sätt. Det vanligaste orden som respondenterna i undersökningen reagerar på var Cis-person (motsatsen till en transperson), Rasifierad (ett begrepp och teoretiskt perspektiv som beskriver hur människor ses som stereotyper utifrån fördomar om deras bakgrund eller ursprung), Feminism (Ingen enhetlig ideologi utan många frågor behandlas, t.ex. att kvinnan ska ha samma rättigheter som mannen, politiska, ekonomiska och sociala rättigheter), Patriarkatet (Mäns

envälde i samhälle och familj), Problembarn (olycksbarn, svart får). Att respondenterna reagerar på det är av samma anledning som hen stör dem, det är onödigt, påhittade ord för påhittade problem som skapar onödiga klyftor.

För att undersöka människors attityder till det könsneutrala ordet hen ombads respondenterna att motivera om de tycker att ordet hen fyller någon funktion i det svenska språket. Frågan var öppen och de fick själva välja om de ville svara på frågan eller inte, av 115 respondenter svarade 78 på denna fråga.

21 respondenter ansåg att könsneutrala ordet hen fungerar bra när man vill hålla könet hemligt eller om det är oviktigt. Vilket stöder hypotes 2: Kan ett orsak-verkan samband mellan attityder och upplevelser ha olika riktningar?

”Att få ett ord som kan ersätta omskrivningen "han eller hon", när man inte vet könet och när man av olika anledningar vill hålla könet hemligt.”

2 respondenter ansåg att det är förvirrande för barn att bli kallade för könsneutrala ordet hen.

”Jag gillar ej att jag och mina barn blir kallade hen.”

18 respondenter ansåg att det könsneutrala ordet hen är överflödigt och att det redan finns flera könsneutrala ord som fyller samma funktion t ex, personen, den, människa eller vederbörande.

”Det finns redan ord och fraser som uppnår samma könsneutrala mål, utan att vara krystade och politiserade. En person som använder "hen" har med ens svagt vokabulär och korkade politiska åsikter. Jag är feminist, men "hen"-folket är något helt annat, en patetisk internetgeneration av hysterikor och verklighetsförnekare.”

22 respondenter ansåg att det könsneutrala ordet hen inte löser någonting och att viktig information försvinner.

”Ordet vederbörande existerar redan. Långt mycket vackrare och bärande på koherens och substans. Ordet hen tillför ingenting nytt. Det innebär att folk utan språkkänsla använder ett pronomen i situationer när både han och hon hade varit felaktigt.”

”Ordet hen gör att fakta utelämnas i ett sammanhang.”

15 respondenter ansåg att det könsneutrala ordet hen var användbart i texter som de själva skrev eller läsa texter som media skrev. Vilket stöder hypotes 1: förändras människans tänkande om vi inför könsneutrala ord?

”Jobbigt med han eller hon i skrift.”

”För att jag väldigt ofta slitit mitt hår när jag skrivit akademisk text och försökt vara könsneutral”

Diskussion

Syftet med undersökningen var att belysa källor som kan vara grund för negativa attityder mot könsneutrala ord som hen och motvilja att använda det, samt kartlägga människors beteende och upplevelser. Utifrån validitet och reliabilitet så visar metoden att den mäter det den har avsikt att mäta. Undersökningen har lagts på olika sidor på internet så är kontrollen över vad det är för typ av människor som svarat sämre. Åldersspannet var generöst och antalet respondenter stort, vilket i viss mån kan generaliseras från befolkningen i övrigt. Undersökningen har mätt vad det var avsett för och bortfallet var litet. Tiden det tog att göra undersökningen är ganska normal under dessa tester och kan göras om och få ett likvärdigt resultat (Jørgensen, & Riencker. 2014).

I resultatdelens första figur framgår det att kvinnor är betydligt mer positivt inställda till könsneutrala ordet hen än män. Detta kan tolkas som att män är mer stereotypa och därmed mindre benägna att ändra på sig (Cain, Carreiras, Granham, & Oakhill.1996). En annan förklaring kan vara att kvinnor kan ha ett intresse, en motivation att vara positivt inställda till könsneutrala ordet hen, om de upplever den som ännu en symbol för jämställdhet. Enligt ”Theory of reasoned action” menar forskarna att ju mer motiverad en människa är att ändra sitt beteende desto större är chansen att människan gör det (Ajzen, & Fishbein. 1975, 1980).

I resultatdelens första tabell (tabell 1) framgår det att majoriteten är negativt inställda till det könsneutrala ordet hen och att respondenterna inte tycker att det fyller någon funktion i det svenska språket. Senare i resultatdelen får respondenterna med egna ord motivera vad dem tycker om det könsneutrala ordet hen, där framgår att flera av de respondenter som var negativt inställda tycker att det könsneutrala ordet hen är överflödigt och att det redan finns ord som fyller samma funktion. Enligt ”Theory of reasoned action” måste människor vara

tillräckligt motiverade för att ändra sin inställning, vilket tydligt framgår att respondenterna inte är (Ajzen, & Fishbein. 1975, 1980).

I resultatdelens andra tabell (tabell 2) så framgår det att kvinnor är mer positivt inställda till ordet hen än män men samtidigt finns det nästan lika många kvinnor som är negativt inställda till ordet hen. Män var majoriteten negativt inställda till könsneutrala ordet hen. Kvinnor står således i två läger, de som är positiva för könsneutrala ordet hen och de som är negativa.

I resultatdelens tredje tabell (tabell 3) framgår det att åldersgrupperna upp till 20 år och de som är äldre än 51 år är mest negativa till det könsneutrala ordet hen. I åldersgruppen 51-60 deltog bara 3 respondenter vilket kan påverka resultatet. Det är mycket möjligt att det är samma människor som är unga, särskilt de under 20, och lågutbildade eftersom de inte har hunnit avsluta gymnasiet som är negativa. Med tanke på detta är det väldigt osäkert om utbildningsnivån kan antas påverka människornas attityder och det inte handlar istället om en annan bakomliggande orsak - åldern.

I resultatdelens fjärde tabell (tabell 4) framgår att de respondenter som har Universitet/Högskoleutbildning har högsta andel positivt inställda men också de mest negativa. I de lägre utbildningsnivåerna ser man en övervägande del som har en negativ inställning till det könsneutrala ordet hen.

I resultatdelens femte tabell (tabell 5) framgår det att män på Universitet/Högskola är mer negativt inställda till könsneutrala ordet hen än kvinnor. Enligt ”Theory of reasoned action” kan en persons attityd påverkas i hög grad av det sociala trycket, hur andra människor agerar i olika situationer kan förändra en människas attityd och beteende (Ajzen, & Fishbein. 1975, 1980). Att studenter blir påverkade av varandra är inte så anmärkningsvärt då de tillbringar mycket tid tillsammans.

På frågan om vilka andra ord som respondenterna reagerar negativt på är det genomgående ord som beskriver människors läggning, ord som beskriver förtryck och särbehandling av män och kvinnor. Ord som väcker någon form av affektiv känsla påverkar människors beteende och är inte alltid rationellt (Johansson, Sonnby-Borgström. 2012).

De egna attityderna och de egna åsikterna visar att det könsneutrala ordet hen är laddat och väcker starka känslor. Syftet med det könsneutrala ordet hen var att avdramatisera könet men i stället har det blivit tvärt om och delar befolkningen i två läger, samt att vissa anser att det könsneutrala ordet hen förvirrar barn (Byrman. 2013).

Resultatet visar att Hypotes 1 som efterfrågades: förändras människans tänkande om vi inför könsneutrala ord? Resultatet bekräftar att människors tänkande ändras om de hade en positiv inställning till könsneutrala ordet hen. Att människan kan ändra sitt tänkande stöds i forskningen ”Theory of reasoned action”, desto mer motiverad människan är desto lättare har människans att ändra sin inställning (Ajzen, & Fishbein. 1975, 1980).

Resultatet visar att Hypotes 2 som efterfrågades: Kan ett orsak-verkan samband mellan attityder och upplevelser ha olika riktningar? Resultatet visar om människor anser att de gagnas av en viss attityd har människan lättare att ha en positiv inställning till förändringar samtidigt visar resultatet att om människan inte anser att de gagnas av en viss attityd skapar det en negativ inställning till förändring enligt modellen ”Expectancy Value Theory” (Fischbein 1975).

Sammanfattningsvis kan man konstatera att könsneutrala ordet hen påverkar människor på ett eller annat sätt. Som resultatet visar så är det många människor som känner till ordet hen och det är antagligen tack vare alla diskussioner i media och alla debatter kring det. Det verkar som att även om kvinnor generellt sätt var mer positiva till könsneutrala ordet hen så var det väldigt jämt mellan negativ inställning och positiv inställning hos kvinnor, vilket skapar två grupper hos kvinnor. Vidare ser det ut som en grupp använder det i sitt dagliga språk och andra använder det inte alls men accepterar att det finns i språket. Väldigt många var negativt inställda till ordet och har ett starkt motstånd till ordet och även det skapar två grupper i samhället, de för könsneutrala ord och de emot.

Framtida forskning

Att försöka mäta hur könsneutrala ordet Hen påverkar människor attityder har varit svårt och utmanade. Ställa de rätta frågorna utan att vara ledande och utan åsikter från undersökningens skapare har gjorts med hjälp av handledare samt neutralitet. Att få fram bakomliggande orsaker skulle kunna vara fler orsaker än vad denna undersökning frågat efter, även politiska åsikter har en inverkan på hur man ser på ord som t.ex. Hen, något som inte togs upp i denna undersökning.

Undersökningen har fått fram att kvinnor är mer positivt inställda, att de yngsta och de äldsta är mer negativt inställda och att utbildningsnivå verkar ha betydelse. En framtida forskning borde undersöka varför det är så.

Undersökningen visar att det könsneutrala ordet hen väcker starka känslor men även ord som beskriver människors läggning, förtryck och särbehandling av män och kvinnor. En framtida forskning borde undersöka på vilket sätt det könsneutrala ordet hen relateras till dessa ord och om det väcker liknande känslor?

Referenser

Andersson, K. (2011) ” *Krönika: utbytta ord kan motverka fördomar*”. Genus, ISSN: 1403-8943, nr 2. Diva2:438057 (DiVA) Göteborgs Universitet.

Ajzen, I. & Fishbein, M. (1975) *Belief, Attitude, Intention and behavior: An Introduction to Theory and Research*. Addison-Wesley Publishing Company, Inc.

<http://people.umass.edu/aizen/f&a1975.html>. Hämtad 141209.

Ajzen, I. & Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Byrman, Y. *Vem är den där hen?*. <http://spraktidningen.se/artiklar/2012/03/vem-ar-den-dar-hen>. Institutionen för svenska språket, Göteborgs Universitet. ISSN:1654-5028 Hämtad 141216.

Carreiras, M., Granham, A., Oakhill, J., & Cain, K. (1996). *The use of stereotypical gender information in constructing mental model: evidence from english and spanish*. The Quarterly journal of experimental psychology, vol. 49A (3), 639-663.

Cherin, Elias. Moulton, J, Robinson, G.M (1978) Sex bias in language use: 'Neutral' pronouns that aren't. *American Psychologist*, Vol 33(11), Nov, 1978. pp. 1032-1036. US: American Psychological Association

Cralley, E. L., & Ruscher, J. B. (2005). *Lady, girl, female or woman: sexism and cognitive busyness predict use of gender-biased nouns*. *Journal of Language and Social Psychology* vol. 24, 300-314.

Cuddy, A. J. C., Fiske, S. T., & Glick, P. (2006). *Universal dimensions of social cognition: Warmth and competence*. *Trends in cognitive science*. vol. 11, No. 2, 77-83.

Fiske, S. T., & Taylor, S. E. (2010). *Social cognition. From brains to culture*. McGraw-hill companies.

Heilman, M. E. (2001). *Description and prescription: How gender stereotypes prevent women's ascent up the organizational ladder*. New York University: *journal of social issues*, vol. 57, no. 4, 657-674.

Johansson, A, Sonnby – Borgström, M. (2012) *Affekter, affektiv kommunikation och anknytningsmönster- ett bio-psyko-socialt perspektiv*.

Jørgensen, P.S. & Riencker, L. (2014). Att skriva en bra uppsats. Stockholm: Liber. ss 215-230

Karlsson, L (2012) *Psykologins grunder, 5 upl.* Studentlitteratur.

Kowalski, R & Westen, D. (2009) *Psychology 5E*. John Wiley & Sons, Inc.

Ledin, P & Lyngfelt, B. (2013). *Olika hen-syn. Om bruket av hen i bloggar, tidningstexter och studentuppsatser*. Språk & Stil, ISSN: 1101-1165. Vol. 23, 141-174. diva2:747824 (DiVA). Uppsala Universitet.

Milles, K. (2013). *En öppning I en sluten ordklass? Den nya användningen av pronomenet hen*. Språk & Stil, ISSN: 1101-1165, Vol. 23, 107-140. diva2:747821 (DiVA). Uppsala Universitet.

Nordisk familjebok, andra upplagan, (1908). <http://runeberg.org/nfbi/0217.html>. Hämtad 141216

UNT var först med ”Hen”. <http://www.unt.se/kultur-noje/unt-var-forst-med-hen-1702186.aspx>. Hämtad 141209.

Bilaga

Enkät undersökning: Hen - Attityder

Tack för att Du har valt att delta i undersökningen! Den här undersökningen tar mellan 5-10 minuter.

Jag vill återigen försäkra dig om att du är anonym och att svaren kommer att behandlas konfidentiellt. Förutom din ålder, kön och utbildningsnivå kommer jag inte att be om några personliga uppgifter. Din medverkan i undersökningen är anonym och helt frivillig. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering.

Undersökningen kommer att presenteras i form av en kandidatuppsats vid Högskolan i Blekinge inom Psykologi och kommer inte användas i några andra syften.

När du har fyllt i enkäten klickar du på Skicka enkät längst ned i vänstra hörnet. Enkäten är då avslutad.

Har du några funderingar eller frågor så är du välkommen att kontakta mig på min email: norman.cleo@gmail.com

Tack på förhand Cleo Norman

*Obligatorisk

1. Kön *

Kvinna

Man

2. Hur gammal är du? *

Under 20 år

Mellan 21-30 år

Mellan 31-40 år

Mellan 41-50 år

Mellan 51- 60 år

Över 61 år

3. Är du? *

Gift/Sambo, Ensamstående

Gift eller Sambo

Ensamstående

4. Vilken är din högst avslutade utbildning? *

Grundskola eller motsvarande

Gymnasieutbildning/Yrkesutbildning

Eftergymnasial yrkesutbildning

Universitet eller Högskola (minst 120 poäng)

Annat

5. Känner du till ordet Hen? *

Ja

Nej

Kanske

6. Hur känner du inför ordet Hen? * (Vad är det första du tänker på? Skriv det)

7. Om du läser en text med ordet hen i, hur reagerar du då? *

8. Var brukar du stöta på ordet hen? *

Här kan du ge flera svarsalternativ

I arbetslivet

I privatlivet

Media

Barnomsorg/Skola

Annat

9. Vad tror du en förespråkare för ordet hen vill uppnå? *

10. Tycker du hen fyller någon funktion i det Svenska språket? *

Ja

Nej

Kanske

Annat

11. Motivera gärna varför du tycker så

12. Vad känner du inför att man i dagligt tal prata om hen istället för honom/henne *

Känner mig negativt inställd till det

Känner mig lite negativ inställd till det

Känner inget inför det

Känner mig lite positivt inställd till det

Känner mig mycket positivt inställd till det

13. Känner du dig positivt eller negativt inställd till ordet hen? *

En skala där 1 är Negativt inställd och 5 är neutralt inställd och 10 är positivt inställd

14. Finns det något annat ord som påverkar dig på samma sätt? I så fall vilket? Varför? *

15. ar du några övriga kommentarer till ordet hen, så får du gärna dela med dig här

16. Hur ofta använder du ordet hen själv? *

En skala där 1 är aldrig och där 10 är Våldigt ofta och 5 är neutralt inställd

Skicka aldrig lösenord med Google Formulär